

PROJEKTAS VP1-2.2-ŠMM-04-V-01-001
**„MOKYMOSI KRYPTIES PASIRINKIMO GALIMYBIŲ DIDINIMAS 14–19 METŲ MOKINIAMS, II ETAPAS:
GILESNIS MOKYMOSI DIFERENCIJAVIMAS IR INDIVIDUALIZAVIMAS, SIEKiant UGDYMO KOKYBĖS,
REIKALINGOS ŠIUOLAIKINIAM DARBO PASAULIUI“**

**9–10 klasių istorijos bendrosios programos (BP)
branduolio modulių programos
(A1, A2, A3, A4, A5)**

I. Bendrosios nuostatos

1. Įvadas

Istorijos bendrosios programos branduolį sudaro 5 modulių programos – A1, A2, A3, A4 ir A5 (atitinkamai 18, 18, 18, 25 ir 25 val.). Šios penkios modulių programos skirtos ugdymo procesui organizuoti taip, kad 9–10 klasių mokiniai galėtų pasirinkti istorijos mokymąsi, atitinkantį jų poreikius, galimybes ir polinkius. Šios programos padeda įgyvendinti mokyklose lankstesnį ugdymo proceso organizavimą, pasirinkti mokymosi kryptį ar būsimą profesiją.

Modulių programose mokiniai nagrinėja pasaulio ir Lietuvos istoriją nuo Anglijos revoliucijos iki XXI a. pradžios. Programose pateiktas istorijos mokymo turinys struktūruojamas šiais aspektais: visuomenės politinis gyvenimas, visuomenė ir ūkis, kultūrinis gyvenimas.

II. Tikslas, uždaviniai, struktūra

2. Tikslas

Mokymasis pagal šias modulių programas:

- ugdys istorinį mąstymą, gebėjimus nagrinėti Lietuvos, Europos ir pasaulio istorinę raidą, naudotis įvairiais istorijos šaltiniais, tyrimo būdais ir priemonėmis.

3. Uždaviniai:

- įgyti supratimą apie pasaulio ir Lietuvos istorinę raidą nuo XIX a. pabaigos iki XX a. antrosios pusės;
- sieti istorinius faktus į prasminę visumą, nustatyti istorinių reiškinių priežastis ir pasekmes;
- rinkti ir analizuoti įvairiuose šaltiniuose ir žiniasklaidoje pateikiamą informaciją, kritiškai ją vertinti;
- įvairiais būdais perteikti savo supratimą apie praeitį ir dabartį, jį argumentuoti;
- domėtis savo gyvenamosios vietovės, Lietuvos, Europos ir pasaulio istorine praeitimi, ugdytis pagarbą praeities kartų kultūriniam palikimui;

- suvokti demokratijos, humanizmo, pilietiškumo ir tautiškumo istorinę raidą bei reikšmę praeityje ir dabartiniame gyvenime.

4. Ugdymo gairės

Mokant(-is) pagal šias programas istorijos mokymo turinys turėtų padėti mokiniams integruotai ugdytis bendrąsias ir esmines dalykines kompetencijas. Iniciatyvumo ir kūrybiškumo bei pažinimo kompetencijos galėtų būti ugdomos nagrinėjant pasaulio ir Lietuvos istorinę raidą, mokant mokinius pritaikyti žinias naujose situacijose bei kūrybiškai spręsti įvairius klausimus. Mokydamiesi planuoti, organizuoti ir įvertinti savo istorijos mokymąsi, mokiniai plėtotų mokėjimo mokytis kompetenciją. Analizuodami istorijos šaltinius, mokydamiesi vertinti juose esančią informaciją iš skirtingų pozicijų, kurdami savo istorijos aiškinimus ir apibendrinimus, mokiniai ugdytųsi komunikavimo gebėjimus. Dirbdami grupėse, atlikdami jiems skirtus vaidmenis, organizuodami savo ir kitų darbą, siekdami bendrų rezultatų bei laikydamiesi demokratinių principų ir pan., mokiniai plėtotų socialinio dalyvavimo ir bendradarbiavimo gebėjimus, kurie yra svarbūs plėtoti mokinių asmeninę ir socialinę kompetencijas.

Todėl dirbant pagal šias programas didesniąją veiklų dalį turėtų sudaryti tiriamoji veikla:

- nustatyti ir aiškintis istorijos reiškinių priežastis ir pasekmes;
- interpretuoti istorijos įvykius;
- analizuoti įvairius informacijos šaltinius, kritiškai ir argumentuotai juos vertinti.

Savo įgytas žinias mokiniai turėtų pritaikyti spręsdami įvairius istorinius, politinius, socialinius, ekonominius ir kultūrinius klausimus. Ypatingai daug dėmesio kreipiama į mokinio iniciatyvą pažinti ir kurti. Šioje pažinimo erdvėje mokinio atrasti, patirti dalykai svarbesni už teorines žinias. Planuojant ugdymo procesą, sudaromos sąlygos:

- taikyti patrauklius mokymo(-si) metodus: įvairios informacijos kaupimo, analizavimo ir vertinimo; šiuolaikinių informacinių technologijų taikymo; bendrų projektų kūrimo; mokslinių tyrimų ir jų vertinimo pagrindų; istorinių įvykių analizės ir interpretavimo, diskusijų ir kt.;
- mokiniams formuoti gebėjimą dirbti grupėse, skatinti pareigos ir atsakomybės už bendro darbo rezultatus suvokimą;

- ugdymąsi vykdyti ne tik klasėse, bet ir už mokyklos ribų – muziejuose, bibliotekose, valdžios institucijose, kur patys mokiniai savarankiškai gilintųsi į programoje esančias temas.

Programos turėtų būti įgyvendinamos remiantis aktyvaus mokymosi metodais, skatinančiais kritiškai mąstyti, demokratiškai rinktis, integruotis į šią šiuolaikinę ir ateities informacinę žinių visuomenę. Programos realizavimo metu mokiniai turėtų naudotis internetu ir skaitmeninėmis mokymo priemonėmis. Mokantis pagal šias programas reikia intensyviai naudotis informacinėmis technologijomis.

III. Istorija: mokinių pasiekimai, turinio apimtis, vertinimas

5. Mokinių pasiekimai ir turinio apimtis

5.1. Modulo programa A1: „Pasaulis ir Lietuva nuo Anglijos iki Prancūzijos revoliucijos (XVII a. vidurio iki 1789 m.)“ (18 val.).

5.1.1. Mokinių pasiekimai

1. Istorinės raidos supratimas	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos <ul style="list-style-type: none"> • Suvokti, kad istorijos pažinimas yra svarbus norint suprasti dabartį ir numatyti visuomenės kaitos perspektyvas. • Vengti stereotipų vertinant Lietuvos, Europos ir pasaulio istorinę praeitį. • Siekti saugoti ir puoselėti savo tautos, valstybės tradicijas ir kultūros paveldą. • Vertinti kitų tautų, religijų ir kultūrų palikimą ir prisidėti prie jo išsaugojimo. <p style="text-align: center;">Puoselėti savo ir visuomenės gyvenime praeityje susiformavusias ir dabartiniame gyvenime svarbias vertybes (demokratija, humaniškumas, tolerancija ir kt.).</p>	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> • Išskirti svarbiausius nagrinėjamų istorijos laikotarpių įvykius, reiškinius ir procesus; įvertinti jų poveikį visam laikotarpiui. • Analizuoti valdymo formų kaitą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nurodyti svarbiausius nagrinėjamų istorijos laikotarpių įvykius, reiškinius ir procesus.
<ul style="list-style-type: none"> • Rasti ir pateikti pavyzdžių, kaip asmenys ir institucijos veikė įvykių raidą ir patys buvo veikiami. 	<ul style="list-style-type: none"> • Įvardyti keletą būdų, kaip asmenys ir institucijos veikė įvykių raidą ir patys buvo veikiami.
<ul style="list-style-type: none"> • Istorijos medžiagoje rasti ir paaiškinti priežastis ir pasekmės, 	<ul style="list-style-type: none"> • Suprasti bendrųjų sąvokų „priežastis ir pasekmė“, „kaita ir tęstinumas“ ir

kaitos ir tęstinumo ryšius.	pan. reikšmę istorijos pasakojime.
<ul style="list-style-type: none"> Istorijos medžiagoje išvelgti ryšius tarp politinės, ekonominės, socialinės ir kultūros reiškinių. 	<ul style="list-style-type: none"> Suprasti ir paaiškinti, kaip tarpusavyje susiję praeities politiniai, ekonominiai, socialiniai ir kultūros reiškiniai.
2. Orientavimasis istoriniame laike ir edvėje	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> Suvokti orientavimosi laike reikšmę aiškinant praeities įvykius, reiškinius ir procesus. Suvokti geografinės aplinkos pažinimo svarbą vertinant istorinius įvykius, reiškinius ir procesus. 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> Palyginti svarbiausius pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpius, įvertinti savitus jų bruožus. 	<ul style="list-style-type: none"> Nurodyti pagrindinius per istorijos pamokas nagrinėtus pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpius.
<ul style="list-style-type: none"> Išvelgti pagrindinių pasaulio, Lietuvos istorijos įvykių, reiškinių ir procesų ryšį. 	<ul style="list-style-type: none"> Pateikti pavyzdžių, rodančių, kokie buvo ir yra svarbiausi pasaulio ir Lietuvos istorinės raidos tarpusavio ryšiai.
<ul style="list-style-type: none"> Išskirti pagrindines nagrinėjamų istorijos laikotarpių problemas, nustatyti jų ryšį su dabartimi. 	<ul style="list-style-type: none"> Nurodyti pagrindines nagrinėjamų istorijos laikotarpių problemas.
<ul style="list-style-type: none"> Lokalizuoti žemėlapyje nagrinėjamų praeities įvykių, reiškinių vietas, atskleisti ir įvertinti teritorinius pokyčius. 	<ul style="list-style-type: none"> Nurodyti svarbiausius geopolitinius veiksnius, lėmusius istorinių įvykių ir reiškinių eigą.
3. Istorijos tyrimas ir interpretavimas	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> Kritiškai vertinti istorijos šaltinius. Turėti argumentuotą požiūrį į istorijos šaltiniuose perteikiamus istorijos įvykius ir reiškinius. Išsiklausti į kitokią nuomonę apie nagrinėjamus įvykius ir kritiškai ją vertinti. 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> Nagrinėti mokomąją medžiagą, ją grupuoti, lyginti, apibendrinti, įvertinti ir daryti išvadas. 	<ul style="list-style-type: none"> Remiantis pateikta mokomąja medžiaga paaiškinti istorijos nagrinėjimo būdus.
<ul style="list-style-type: none"> Atsirinkti informaciją iš įvairių istorijos šaltinių, internetinių tinklalapių, vertinti jos patikimumą mokantis istorijos. 	<ul style="list-style-type: none"> Apibūdinti istorijos šaltinius, iš kurių sužinome apie nagrinėjamus istorijos laikotarpius.
<ul style="list-style-type: none"> Rasti ir panaudoti gyvenamosios vietos kraštotyrinę medžiagą aiškinant Lietuvos istorijos įvykius. 	<ul style="list-style-type: none"> Nurodyti pagrindinius savo gyvenamosios vietos istorijos šaltinius, padedančius pažinti Lietuvos praeitį.
<ul style="list-style-type: none"> Išskirti skirtingus požiūrius į įvykius istorijos šaltiniuose ir juos paaiškinti. 	<ul style="list-style-type: none"> Paaiškinti, kodėl atsiranda skirtingų praeities interpretavimų.
<ul style="list-style-type: none"> Savarankiškai kelti istorijos tyrimo uždavinius ir kryptingai siekti juos realizuoti. 	<ul style="list-style-type: none"> Paaiškinti, kaip reikėtų planuoti istorijos šaltinių tyrimo veiklą, kokiais tyrimo būdais naudotis, kaip vertinti savybes, padedančias tirti istorijos klausimus.

4. Istorinio supratimo raiška	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> • Siekti įvairiais aspektais ir būdais perteikti informaciją apie praeitį. • Įsiklausyti į kitokią nuomonę apie nagrinėjamus įvykius ir kritiškai ją vertinti. 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> • Tinkamai vartoti svarbiausias sąvokas. • Tinkamai parinkti istorinę informaciją istorijos įvykiams, reiškiniams ir procesams paaiškinti ir savo nuomonę pagrįsti. • Perteikti informaciją (raštu, žodžiu, naudojantis informacinėmis technologijomis) apie istorijos įvykius ir reiškinius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdinti svarbiausias nagrinėjamų istorijos laikotarpių sąvokas. • Remiantis istorijos šaltiniais apibūdinti praeities įvykius, reiškinius ir procesus. • Suprasti, kad istorijos informacija gali būti perduodama įvairiais būdais ir įvairiomis priemonėmis.

5.1.2. Turinio apimtis

1. Visuomenės politinis gyvenimas:

Parlamentarizmo raida Anglijoje.

Absoliutizmo išgalėjimas Prancūzijoje XVII a. antrojoje pusėje – XVIII a.

Rusijos ir Prūsijos politinės galios augimas XVII–XVIII a.

Abiejų Tautų Respublikos valdymo ypatumai XVII a. antrojoje pusėje. Santykiai su kaimyninėmis valstybėmis XVII a. antrojoje pusėje (karai su Rusija ir Švedija).

Reformų būtinybė XVIII a. ATR.

Nepriklausomybės karas ir JAV susikūrimas.

Didžioji Prancūzijos revoliucija.

2. Visuomenė ir ūkis:

ATR ūkis ir visuomenės gyvenimas XVII a. antrojoje pusėje.

Didžiųjų Europos valstybių ūkinė raida XVII–XVIII a.

Vakarų Europos luominės monarchijos. Visuomenės struktūra ir luomų įtaka valstybiniame gyvenime.

Šiaurės Amerikos žemyno ekonominė raida XVIII a.

3. Kultūrinis gyvenimas:

Mokslas, švietimas ir kultūra LDK XVII a. antrojoje pusėje.

Švietimo epocha ir jos idėjų sklaida.

Švietimo epochos idėjų sklaida ir poveikis Lietuvos visuomenei.

Žymiausios Europos šalių ir Lietuvos Švietimo epochos asmenybės.

5.2. Modulo programa A2: „Pasaulis ir Lietuva nuo Prancūzijos revoliucijos iki XIX a. vidurio“ (18 val.)

5.2. 1. Mokinių pasiekimai

1. Istorinės raidos supratimas	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> • Suvokti, kad istorijos pažinimas yra svarbus norint suprasti dabartį ir numatyti visuomenės kaitos perspektyvas. • Vengti stereotipų vertinant Lietuvos, Europos ir pasaulio istorinę praeitį. • Siekti saugoti ir puoselėti savo tautos, valstybės tradicijas ir kultūros paveldą. • Vertinti kitų tautų, religijų ir kultūrų palikimą ir prisidėti prie jo išsaugojimo. • Puoselėti savo ir visuomenės gyvenime praeityje susiformavusias ir dabarties gyvenime svarbias vertybes, • (demokratija, humaniškumas, tolerancija ir kt.).	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> • Nustatyti istorijos ryšius su dabartimi.	<ul style="list-style-type: none"> • Pateikti pavyzdžių, atskleidžiančių istorijos ryšius su dabartimi.
<ul style="list-style-type: none"> • Įvertinti istorinių asmenybių vaidmenį XVIII a. pab. – XIX a. pirmosios pusės pasaulio ir Lietuvos istorijoje.	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdinti žymiausių XVIII a. pab. – XIX a. pirmosios pusės pasaulio ir Lietuvos istorijos asmenybių veiklą.
<ul style="list-style-type: none"> • Nustatyti istorijos įvykių ir reiškinių priežastis ir pasekmes.	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdinti svarbiausius XVIII a. pab. – XIX a. pirmosios pusės pasaulio ir Lietuvos istorinę raidą lėmusius įvykius, reiškinius ir procesus.
<ul style="list-style-type: none"> • Vadovaujantis pateiktais kriterijais įvertinti istorijos įvykius, reiškinius ir procesus.	

<ul style="list-style-type: none"> • Atskleisti ryšius tarp politinės, ekonominės, socialinės ir kultūros istorijos reiškinių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pateikti pavyzdžių, atskleidžiančių, kaip tarpusavyje susiję praeities politiniai, ekonominiai, socialiniai ir kultūros reiškiniai.
2. Orientavimasis istoriniame laike ir edvėje	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> • Suvokti orientavimosi laike reikšmę aiškinant praeities įvykius, reiškinius ir procesus. • Suvokti geografinės aplinkos pažinimo svarbą vertinant istorinius įvykius, reiškinius ir procesus. 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> • Palyginti svarbiausius pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpius, įvertinti savitus jų bruožus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nurodyti pagrindinius per istorijos pamokas nagrinėtus pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpius.
<ul style="list-style-type: none"> • Įžvelgti pagrindinių pasaulio, Lietuvos istorijos įvykių, reiškinių ir procesų ryšį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pateikti pavyzdžių, rodančių, kokie buvo ir yra svarbiausi pasaulio ir Lietuvos istorinės raidos tarpusavio ryšiai.
<ul style="list-style-type: none"> • Išskirti pagrindines nagrinėjamų istorijos laikotarpių problemas, nustatyti jų ryšį su dabartimi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nurodyti pagrindines nagrinėjamų istorijos laikotarpių problemas.
<ul style="list-style-type: none"> • Lokalizuoti žemėlapyje nagrinėjamų praeities įvykių, reiškinių vietas, atskleisti ir įvertinti teritorinius pokyčius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nurodyti svarbiausius geopolitinius veiksnius, lėmusius istorinių įvykių ir reiškinių eigą.
3. Istorijos tyrimas ir interpretavimas	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> • Kitiškai vertinti istorijos šaltinius. • Turėti argumentuotą požiūrį į istorijos šaltiniuose perteikiamus istorijos įvykius ir reiškinius. • Įsiklausyti į kitokią nuomonę apie nagrinėjamus įvykius ir kritiškai ją vertinti. 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> • Nagrinėti mokomąją medžiagą, ją grupuoti, lyginti, apibendrinti, įvertinti ir daryti išvadas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Remiantis pateikta mokomąja medžiaga paaiškinti istorijos nagrinėjimo būdus.
<ul style="list-style-type: none"> • Atsirinkti informaciją iš įvairių istorijos šaltinių, internetinių tinklalapių, vertinti jos patikimumą mokantis istorijos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdinti istorijos šaltinius, iš kurių sužinome apie nagrinėjamus istorijos laikotarpius.
<ul style="list-style-type: none"> • Rasti ir panaudoti gyvenamosios vietovės kraštotylinę medžiagą aiškinant Lietuvos istorijos įvykius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nurodyti pagrindinius savo gyvenamosios vietovės istorijos šaltinius, padedančius pažinti Lietuvos praeitį.
<ul style="list-style-type: none"> • Išskirti skirtingus požiūrius į įvykius istorijos šaltiniuose ir juos paaiškinti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Paaiškinti, kodėl atsiranda skirtingų praeities interpretavimų.
<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai kelti istorijos tyrimo uždavinius ir kryptingai siekti juos realizuoti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Paaiškinti, kaip reikėtų planuoti istorijos šaltinių tyrimo veiklą, kokiais tyrimo būdais naudotis, kaip vertinti savybes, padedančias tirti istorijos klausimus.

4. Istorinio supratimo raiška	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> • Siekti įvairiais aspektais ir būdais perteikti informaciją apie praeitį. • Įsiklausyti į kitokią nuomonę apie nagrinėjamus įvykius ir kritiškai ją vertinti. 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> • Tinkamai vartoti svarbiausias sąvokas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdinti svarbiausias nagrinėjamų istorijos laikotarpių sąvokas.
<ul style="list-style-type: none"> • Tinkamai parinkti istorinę informaciją istorijos įvykiams, reiškiniams ir procesams paaiškinti ir savo nuomonę pagrįsti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Remiantis istorijos šaltiniais apibūdinti praeities įvykius, reiškinius ir procesus.
<ul style="list-style-type: none"> • Perteikti informaciją (raštu, žodžiu, naudojantis informacinėmis technologijomis) apie istorijos įvykius ir reiškinius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Suprasti, kad istorijos informacija gali būti perduodama įvairiais būdais ir įvairiomis priemonėmis

5.2.2. Turinio apimtis

1. Visuomenės politinis gyvenimas:

ATR XVIII a. antrojoje pusėje. Politinio gyvenimo nuosmukis ir bandymai reformuoti valstybę.

Kitų valstybių kišimasis, bajorų priešinimasis reformoms ir pirmieji ATR padalijimai.

Tado Kosciuškos vadovaujamas sukilimas. ATR valstybės žlugimas.

Lietuva Rusijos imperijos sudėtyje. Valdymo pertvarkymas.

Napoleono valdymo pradžia. Vidaus politika. Karai. Vienos kongresas.

1830–1831 m. sukilimas Lietuvoje.

XIX a. pirmosios pusės revoliucijos ir tautiniai sąjūdžiai Europoje.

2. Visuomenė ir ūkis:

Ūkio raida XVIII–XIX a. Lietuvoje visuomenė ir kasdienis žmonių gyvenimas.

Luominė ir socialinė Lietuvos gyventojų sudėtis iki baudžiavos panaikinimo.

Pramonės perversmo pradžia Anglijoje: prielaidos ir priežastys. Jo įtaka Europai.

Kasdienis europiečių gyvenimas. Socialinės problemos, medicinos pažanga, buities pokyčiai.

Kapitalistinės visuomenės susiformavimas. Darbininkų judėjimas.

3. Kultūrinis gyvenimas:

Lietuva Rusijos imperijos sudėtyje. XIX a. pirmosios pusės visuomeninis sąjūdis. Draugijos, slaptos organizacijos.

XIX a. vidurio lituanistinis žemaičių sąjūdis. Asmenybės ir jų vaidmuo Lietuvos kultūriniam gyvenimui.

Lietuvių tautos pasipriešinimas rusifikacijai.

5.3. Modulio programa A3: „Pasaulis ir Lietuva nuo XIX a. vidurinio iki 1918 m.“ (18 val.)

5.3.1. Mokinių pasiekimai

1. Istorinės raidos supratimas	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> • Suvokti, kad istorijos pažinimas yra svarbus norint suprasti dabartį ir numatyti visuomenės kaitos perspektyvas. • Vengti stereotipų vertinant Lietuvos, Europos ir pasaulio istorinę praeitį. • Siekti saugoti ir puoselėti savo tautos, valstybės tradicijas ir kultūros paveldą. • Vertinti kitų tautų, religijų ir kultūrų palikimą ir prisidėti prie jo išsaugojimo. • Puoselėti savo ir visuomenės gyvenime praeityje susiformavusias ir dabartiniame gyvenime svarbias vertybes (demokratija, humaniškumas, tolerancija ir kt.). 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> • Nustatyti istorijos ryšius su dabartimi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pateikti pavyzdžių, atskleidžiančių istorijos ryšius su dabartimi.
<ul style="list-style-type: none"> • Įvertinti istorinių asmenybių vaidmenį XIX a. pab. – XX a. antrosios pusės pasaulio ir Lietuvos istorijoje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdinti žymiausių XIX a. pab. – XX a. antrosios pusės pasaulio ir Lietuvos istorijos asmenybių veiklą.
<ul style="list-style-type: none"> • Nustatyti istorijos įvykių ir reiškinių priežastis ir pasekmes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdinti svarbiausius XIX a. pab. – XX a. antrosios pusės pasaulio ir Lietuvos istorinę raidą lėmusius įvykius, reiškinius ir procesus.
<ul style="list-style-type: none"> • Vadovaujantis pateiktais kriterijais įvertinti istorijos įvykius, reiškinius ir procesus 	
<ul style="list-style-type: none"> • Atskleisti ryšius tarp politinės, ekonominės, socialinės ir kultūros istorijos reiškinių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pateikti pavyzdžių, atskleidžiančių, kaip tarpusavyje susiję praeities politiniai, ekonominiai, socialiniai ir kultūros reiškiniai.

2. Orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> • Suvokti orientavimosi istoriniame laike reikšmę aiškinant praeities įvykius, reiškinius ir procesus. • Suvokti geografinės aplinkos pažinimo svarbą vertinant istorinius įvykius, reiškinius ir procesus. 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> • Palyginti svarbiausius pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpius, įvertinti savitus jų bruožus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nurodyti pagrindinius per istorijos pamokas nagrinėtus pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpius.
<ul style="list-style-type: none"> • Išskirti pagrindines nagrinėjamų istorijos laikotarpių problemas, nustatyti jų ryšį su dabartimi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nurodyti pagrindines nagrinėjamų istorijos laikotarpių problemas.
<ul style="list-style-type: none"> • Įžvelgti tiesioginį pagrindinių pasaulio, Lietuvos istorijos įvykių, reiškinių ir procesų ryšį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pateikti pavyzdžių, rodančių, kokie buvo ir yra svarbiausi pasaulio ir Lietuvos istorinės raidos tarpusavio ryšiai.
<ul style="list-style-type: none"> • Nustatyti ir žemėlapyje parodyti vietą, kur vyko nagrinėjamų šalių įvykiai ir reiškiniai; atskleisti ir įvertinti teritorinius pokyčius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nurodyti svarbiausius geopolitinius veiksnius, lėmusius istorinių įvykių ir reiškinių eigą.
3. Istorijos tyrimas ir interpretavimas	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> • Kritiškai vertinti istorijos šaltinius. • Turėti savo argumentuotą požiūrį į istorijos šaltiniuose perteikiamus istorijos įvykius ir reiškinius. • Remiantis kraštotyrine medžiaga vertinti Lietuvos istorijos įvykius. • Sąmoningai nuolatos mokytis ir tobulėti. • Siekti įvairiais aspektais ir būdais skleisti informaciją apie praeitį. • Įsiklausyti į kitokią nuomonę apie nagrinėjamus įvykius ir kritiškai ją vertinti. 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> • Išskirti iš nagrinėjamų istorijos šaltinių skirtingus požiūrius į juose perteikiamus įvykius ir juos paaiškinti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Paaiškinti, kodėl atsiranda skirtingų praeities interpretavimų.
<ul style="list-style-type: none"> • Nagrinėti mokomąją medžiagą, ją apibendrinti, grupuoti, klasifikuoti, lyginti, vertinti ir daryti išvadas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Remiantis pateikta mokomąja medžiaga paaiškinti istorijos nagrinėjimo būdus.
<ul style="list-style-type: none"> • Atsirinkti informaciją iš įvairių istorijos šaltinių, kompiuterinių mokymo priemonių, internetinių tinklalapių; vertinti jos patikimumą mokantis istorijos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdinti istorijos šaltinius, iš kurių sužinome apie nagrinėjamus istorijos laikotarpius.
<ul style="list-style-type: none"> • Klasifikuoti istorijos šaltinius pagal pateiktus kriterijus. 	

<ul style="list-style-type: none"> Suvokti skirtingas istorijos šaltinių atsiradimo sąlygas. 	
<ul style="list-style-type: none"> Gebėti lyginti istorijos šaltinius ir jais remiantis daryti savo išvadas. 	
<ul style="list-style-type: none"> Rasti ir panaudoti regionų kraštotyrinę medžiagą aiškinant Lietuvos istorijos įvykius. 	<ul style="list-style-type: none"> Nurodyti pagrindinius savo regiono istorijos šaltinius, padedančius geriau pažinti Lietuvos praeitį.
<ul style="list-style-type: none"> Savarankiškai kelti mokymosi uždavinius ir jų kryptingai siekti mokantis istorijos. 	<ul style="list-style-type: none"> Paaiškinti, kaip reikėtų mokytis istorijos: kaip planuoti mokymosi ir istorijos šaltinių tyrimo veiklą, kokiais mokymosi būdais naudotis, iš kurių šaltinių mokytis, kaip vertinti mokymosi rezultatus, kaip pažinti savo savybes, padedančias mokytis istorijos.
<ul style="list-style-type: none"> Savarankiškai kelti mokymosi uždavinius ir jų kryptingai siekti mokantis istorijos. 	<ul style="list-style-type: none"> Paaiškinti, kaip reikėtų mokytis istorijos: kaip planuoti mokymosi ir istorijos šaltinių tyrimo veiklą, kokiais mokymosi būdais naudotis, iš kurių šaltinių mokytis, kaip vertinti mokymosi rezultatus, kaip pažinti savo savybes, padedančias mokytis istorijos.
4. Istorijos supratimo raiška	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> Siekti įvairiais aspektais ir būdais skleisti informaciją apie praeitį. Įsiklausyti į kitokią nuomonę apie nagrinėjamus įvykius ir kritiškai ją vertinti. 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> Perteikti informaciją (raštu, žodžiu, naudojantis informacinėmis technologijomis) apie istorijos įvykius ir reiškinius. 	<ul style="list-style-type: none"> Nurodyti svarbiausius nagrinėjamų istorijos laikotarpių įvykius, reiškinius ir procesus.
<ul style="list-style-type: none"> Tinkamai vartoti svarbiausias sąvokas. 	<ul style="list-style-type: none"> Apibūdinti svarbiausias nagrinėjamų istorijos laikotarpių sąvokas.
<ul style="list-style-type: none"> Tinkamai parinkti istorinę informaciją istorijos įvykiams, reiškiniams ir procesams paaiškinti ir savo nuomonę pagrįsti. 	<ul style="list-style-type: none"> Remiantis istorijos šaltiniais apibūdinti praeities įvykius, reiškinius ir procesus.

5.3.2. Turinio apimtis

1. Visuomenės politinis gyvenimas:

1848–1849 m. revoliucijos, nacionalinių valstybių susikūrimas.

Europos ir Šiaurės Amerikos politinės sistemos kaitos bruožai XIX a. antrojoje pusėje – XX a. pradžioje.

Imperializmo epochos poveikis Europos ir kolonijinių šalių gyventojų raidai.

1863–1864 m. sukilimas ir Rusijos imperijos politika Lietuvoje.

Lietuvių tautinis sąjūdis, svarbiausi reiškos momentai ir rezultatai. Katalikų bažnyčios vaidmuo.

Pirmųjų politinių partijų programinės nuostatos ir jų įtaka šalies gyvenimui. Didžiojo Vilniaus Seimo nutarimų reikšmė atgimstančiai lietuvių tautai.

Pirmojo pasaulinio karo priežastys, karo eigos ypatumai ir padariniai.

Lietuvos valstybingumo atkūrimas.

2. Visuomenė ir ūkis:

Pramonės perversmo įtaka Europos visuomenės kaitai.

Naujosios XIX a. antrosios pusės – XX a. pradžios politinės, socialinės teorijos ir jų poveikis visuomenės gyvenimui.

Ekonomikos raida skirtingose pasaulio šalyse. Kolonizacinės politikos poveikis pasaulio ekonomikai.

Baudžiavos panaikinimas. Lietuvos ūkio ir visuomenės raida XIX a. antrojoje pusėje.

3. Kultūrinis gyvenimas:

Realizmo ir modernizmo apraiškos mene. Masinės kultūros kūrimasis.

Svarbiausių XIX a. mokslo ir technikos atradimų bei pasiekimų poveikis žmogaus ir visuomenės gyvenimui.

Lietuvos kultūrinis gyvenimas lietuvių tautinio sąjūdžio metais.

Kasdienio žmonių gyvenimo pokyčiai Europoje ir Lietuvoje XIX a. antrojoje pusėje – XX a. pradžioje.

Svarbiausių XX a. pirmosios pusės pasaulio ir Lietuvos visuomenės, mokslo bei kultūros atstovų veikla.

5.4. Modulo programa A4: „Pasaulis ir Lietuva nuo 1918 m. iki XX a. antrosios pusės” (25 val.)

5.4.1. Mokinių pasiekimai

1. Istorinės raidos supratimas	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> • Suvokti, kad istorijos pažinimas yra svarbus norint suprasti dabartį ir numatyti visuomenės kaitos perspektyvas. • Vengti stereotipų vertinant Lietuvos, Europos ir pasaulio istorinę praeitį. • Siekti saugoti ir puoselėti savo tautos, valstybės tradicijas ir kultūros paveldą. • Vertinti kitų tautų, religijų ir kultūrų palikimą ir prisidėti prie jo išsaugojimo. • Puoselėti savo ir visuomenės gyvenime praeityje susiformavusias ir dabarties gyvenime svarbias vertybes (demokratija, humaniškumas, tolerancija ir kt.). 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> • Nustatyti istorijos ryšius su dabartimi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pateikti pavyzdžių, atskleidžiančių istorijos ryšius su dabartimi.
<ul style="list-style-type: none"> • Įvertinti istorinių asmenybių vaidmenį XX a. pirmosios pusės pasaulio ir Lietuvos istorijoje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdinti žymiausių XX a. pirmosios pusės pasaulio ir Lietuvos istorijos asmenybių veiklą. • Apibūdinti svarbiausius XX a. pirmosios pusės pasaulio ir Lietuvos istorinę raidą lėmusius įvykius, reiškinius ir procesus.
<ul style="list-style-type: none"> • Nustatyti istorijos įvykių ir reiškinių priežastis ir pasekmes. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Vadovaujantis pateiktais kriterijais įvertinti istorijos įvykius, reiškinius ir procesus 	<ul style="list-style-type: none"> • Pateikti pavyzdžių, atskleidžiančių, kaip tarpusavyje susiję praeities politiniai, ekonominiai, socialiniai ir kultūros reiškiniai.
<ul style="list-style-type: none"> • Atskleisti ryšius tarp politinės, ekonominės, socialinės ir kultūros istorijos reiškinių. 	
2. Orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> • Suvokti orientavimosi istoriniame laike reikšmę aiškinant praeities įvykius, reiškinius ir procesus. • Suvokti geografinės aplinkos pažinimo svarbą vertinant istorinius įvykius, reiškinius ir procesus. 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<p>Palyginti svarbiausius pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpius, įvertinti savitus jų bruožus.</p>	<p>Nurodyti pagrindinius per istorijos pamokas nagrinėtus pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpius.</p>

Išskirti pagrindines nagrinėjamų istorijos laikotarpių problemas, nustatyti jų ryšį su dabartimi.	Nurodyti pagrindines nagrinėjamų istorijos laikotarpių problemas.
Ižvelgti tiesioginį pagrindinių pasaulio, Lietuvos istorijos įvykių, reiškinių ir procesų ryšį.	Pateikti pavyzdžių, rodančių, kokie buvo ir yra svarbiausi pasaulio ir Lietuvos istorinės raidos tarpusavio ryšiai.
Nustatyti svarbiausių pasaulio, Lietuvos istorinių įvykių ir reiškinių ryšį.	Nurodyti bendrus pasaulio ir Lietuvos istorijos įvykių bruožus, nagrinėtus per istorijos pamokas.
Susieti nagrinėjamų istorijos laikotarpių įvykius į prasminę visumą, suvokti jų chronologinį nuoseklumą ir sinchroniškumą.	Nurodyti svarbiausius per istorijos pamokas nagrinėtus Lietuvos ir pasaulio įvykius, reiškinius ir procesus.
Pagal pačių sukurta istorinių įvykių ir reiškinių nagrinėjimo schemą atskleisti tų įvykių svarbą istorijos raidai.	
Pagal pateiktus kriterijus įvertinti istorijos įvykius, reiškinius ir procesus.	
Nustatyti ir žemėlapyje parodyti vietą, kur vyko nagrinėjamų šalių įvykiai, reiškiniai, atskleisti ir įvertinti teritorinius pokyčius.	Nurodyti svarbiausius geopolitinius veiksmus, lėmusius istorinių įvykių ir reiškinių eigą.
3. Istorijos tyrimas ir interpretavimas	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> • Krišškai vertinti istorijos šaltinius. • Turėti savo argumentuotą požiūrį į istorijos šaltiniuose perteikiamus istorijos įvykius ir reiškinius. • Remiantis kraštotyrene medžiaga vertinti Lietuvos istorijos įvykius. • Sąmoningai nuolatos mokytis ir tobulėti. • Siekti įvairiais aspektais ir būdais skleisti informaciją apie praeitį. • Įsiklausyti į kitokią nuomonę apie nagrinėjamus įvykius ir krišškai ją vertinti. 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
Atsirinkti informaciją iš įvairių istorijos šaltinių, kompiuterinių mokymo priemonių, internetinių tinklalapių, vertinti jos patikimumą mokantis istorijos.	Apibūdinti istorijos šaltinius, iš kurių sužinome apie nagrinėjamus istorijos laikotarpius.
Klasifikuoti istorijos šaltinius pagal pateiktus kriterijus.	Apibūdinti svarbiausius istorijos šaltinius, iš kurių sužinome apie nagrinėjamus istorijos laikotarpius.

Suvokti skirtingas istorijos šaltinių atsiradimo sąlygas.	
Gebėti lyginti istorijos šaltinius ir jais remiantis daryti savo išvadas.	
Rasti ir panaudoti regionų kraštotylinę medžiagą aiškinant Lietuvos istorijos įvykius.	Nurodyti pagrindinius savo regiono istorijos šaltinius, padedančius geriau pažinti Lietuvos praeitį.
Savarankiškai kelti mokymosi uždavinius ir jų kryptingai siekti mokantis istorijos.	Paašškinti, kaip reikėtų mokytis istorijos: kaip planuoti mokymosi ir istorijos šaltinių tyrimo veiklą, kokiais mokymosi būdais naudotis, iš kurių šaltinių mokytis, kaip vertinti mokymosi rezultatus, kaip pažinti savo savybes, padedančias mokytis istorijos.
4. Istorijos supratimo raiška	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> • Siekti įvairiais aspektais ir būdais skleisti informaciją apie praeitį. • Įsiklausyti į kitokią nuomonę apie nagrinėjamus įvykius ir kritiškai ją vertinti. 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
Dalyvio, jaunojo tyrinėtojo lūpomis perteikti informaciją (raštu, žodžiu, naudojantis informacinėmis technologijomis) apie istorijos įvykius ir reiškinius.	Nurodyti svarbiausius nagrinėjamų istorijos laikotarpių įvykius, reiškinius ir procesus.
Tinkamai vartoti svarbiausias sąvokas.	Apibūdinti svarbiausias nagrinėjamų istorijos laikotarpių sąvokas.
Tinkamai parinkti istorinę informaciją istorijos įvykiams, reiškiniams ir procesams paašškinti ir savo nuomonę pagrįsti.	Remiantis istorijos šaltiniais apibūdinti praeities įvykius, reiškinius ir procesus.

5.4.2. Turinio apimtis

1. Visuomenės politinis gyvenimas:

Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo aplinkybės ir valstybės kūrimosi sunkumai.

Demokratijos plėtra Europoje ir Lietuvoje. Demokratiškos Europos valstybių valdymo ypatumai. Parlamentarizmas Lietuvoje.

Tautų Sąjungos veikla siekiant išsaugoti taiką pasaulyje.

Diktatūrų įsigalėjimas Europoje. Autoritarinių ir totalitarinių režimų skirtumai. Autoritarizmas Lietuvoje.

Antrojo pasaulinio karo priežastys, eigos ypatumai ir padariniai. Karo metu įvykdyti nusikaltimai žmogiškumui ir holokaustas.

Lietuvos nepriklausomybės praradimas ir sovietizacijos bruožai.

Antinacinė ir antisovietinė rezistencija, kolaboravimas Lietuvoje. SSRS ir nacių okupacijų padariniai Lietuvai.

2. *Visuomenė ir ūkis:*

Europos valstybių ir Lietuvos visuomenės socialinės struktūros bei tautinės sudėties kaita tarpukario metais. Moterų ir vyrų padėtis Europoje bei Lietuvoje tarpukario laikotarpiu.

Žmogaus padėtis demokratinėje ir totalitarinėje visuomenėje.

Ūkio raidos bruožai Europos valstybėse tarpukario laikotarpiu. Sovietų Sąjungos planinis ūkis, jo įgyvendinimo priemonės ir pasiekti rezultatai.

Lietuvos ūkio raidos bruožai tarpukario laikotarpiu.

Pokario ir Didžiosios pasaulinės ekonominės krizės priežastys, mastas ir jos padariniai Europai ir Lietuvai. Antikrizinės priemonės JAV, Europoje ir Lietuvoje.

Prievartinis Lietuvos ūkio ir pramonės pertvarkymas sovietinės sistemos pagrindais.

Antinacinė ir antisovietinė rezistencija, kolaboravimas Lietuvoje. Antrojo pasaulinio karo poveikis Europos ūkio raidai.

3. *Kultūrinis gyvenimas:*

Naujų išradimų poveikis kultūros raidai. Spaudos ir knygų leidybos plėtra.

Kultūrinio gyvenimo skirtumai demokratinėse, autoritarinėse ir totalitarinėse valstybėse.

Naujos idėjos mene: modernizmas ir avangardas. Mokslo raida nuo pozityvizmo link reliatyvizmo. Švietimo sistemos pokyčiai.

Lietuvos kultūros laimėjimai.

Kasdienio žmonių gyvenimo pokyčiai Europoje ir Lietuvoje tarpukario laikotarpiu.

Svarbiausių XX a. pirmosios pusės pasaulio ir Lietuvos visuomenės, mokslo bei kultūros atstovų veikla.

5.5. Modulio programa A5: „Pasaulis ir Lietuva nuo 1945 m. iki XXI a. pradžios“ (25 val.)

5.5.1. Mokinių pasiekimai

1. Istorinės raidos supratimas	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> Suvokti, kad istorijos pažinimas yra svarbus norint suprasti dabartį. Siekti saugoti ir puoselėti savo tautos, valstybės tradicijas ir kultūros paveldą. Vertinti kitų tautų, religijų ir kultūrų palikimą ir prisidėti prie jo išsaugojimo. Puoselėti savo ir visuomenės gyvenime praeityje susiformavusias tokias svarbias vertybes, kaip demokratija, humaniškumas, tolerancija ir kt. 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> Išskirti svarbiausius nagrinėjamų istorijos laikotarpių įvykius, reiškinius ir procesus; įvertinti jų poveikį visam laikotarpiui. 	<ul style="list-style-type: none"> Nurodyti svarbiausius nagrinėjamų istorijos laikotarpių įvykius, reiškinius ir procesus.
<ul style="list-style-type: none"> Rasti ir pateikti pavyzdžių, kaip asmenys ir institucijos veikė įvykių raidą ir patys buvo veikiami. 	<ul style="list-style-type: none"> Išvardyti keletą būdų, kaip asmenys ir institucijos veikė įvykių raidą ir patys buvo veikiami
<ul style="list-style-type: none"> Istorijos medžiagoje rasti ir paaiškinti priežastis ir pasekmės, kaitos ir tęstinumo ryšius. 	<ul style="list-style-type: none"> Suprasti bendrųjų sąvokų „priežastis ir pasekmė“, „kaita ir tęstinumas“ ir pan. reikšmę istorijos pasakojime.
<ul style="list-style-type: none"> Istorijos medžiagoje išvelgti ryšius tarp politinės, ekonominės, socialinės ir kultūros reiškinių. 	<ul style="list-style-type: none"> Suprasti ir paaiškinti, kaip tarpusavyje susiję praeities politiniai, ekonominiai, socialiniai ir kultūros reiškiniai.
2. Orientavimasis istoriniame laike ir edvėje	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> Suvokti orientavimosi istoriniame laike reikšmę aiškinant praeities įvykius, reiškinius ir procesus. Suvokti geografinės aplinkos pažinimo svarbą vertinant istorinius įvykius, reiškinius ir procesus. 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> Palyginti svarbiausius pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpius, įvertinti specifinius jų bruožus. 	<ul style="list-style-type: none"> Nurodyti pagrindinius per istorijos pamokas nagrinėtus pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpius.
<ul style="list-style-type: none"> Išvelgti pagrindinių pasaulio, Lietuvos istorijos įvykių, reiškinių ir procesų ryšį. 	<ul style="list-style-type: none"> Pateikti pavyzdžių, rodančių, kokie buvo ir yra svarbiausi pasaulio ir Lietuvos istorinės raidos tarpusavio ryšiai.
<ul style="list-style-type: none"> Išskirti pagrindines nagrinėjamų istorijos laikotarpių problemas, nustatyti jų ryšį su dabartimi 	<ul style="list-style-type: none"> Nurodyti pagrindines nagrinėjamų istorijos laikotarpių problemas
<ul style="list-style-type: none"> Nustatyti ir žemėlapyje parodyti nagrinėjamų praeities įvykių ir reiškinių vietas, atskleisti ir įvertinti teritorinius pokyčius. 	<ul style="list-style-type: none"> Nurodyti svarbiausius geopolitinius veiksmus, lėmusius istorinių įvykių ir reiškinių eigą.

3. Istorijos tyrimas ir interpretavimas	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> • Kritiškai vertinti istorijos šaltinius. • Turėti argumentuotą požiūrį į istorijos šaltiniuose perteikiamus istorijos įvykius ir reiškinius. • Įsiklausyti į kitokią nuomonę apie nagrinėjamus įvykius ir kritiškai ją vertinti. 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> • Nagrinėti mokomąją medžiagą, ją grupuoti, lyginti, apibendrinti, įvertinti ir daryti išvadas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pagal pateiktą mokomąją medžiagą paaiškinti istorijos nagrinėjimo būdus.
<ul style="list-style-type: none"> • Atsirinkti informaciją iš įvairių istorijos šaltinių, internetinių tinklalapių, vertinti jos patikimumą mokantis istorijos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdinti istorijos šaltinius, iš kurių sužinome apie nagrinėjamus istorijos laikotarpius.
<ul style="list-style-type: none"> • Rasti ir panaudoti gyvenamosios vietovės kraštotyrinę medžiagą aiškinant Lietuvos istorijos įvykius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nurodyti pagrindinius savo gyvenamosios vietovės istorijos šaltinius, padedančius pažinti Lietuvos praeitį.
<ul style="list-style-type: none"> • Išskirti skirtingus požiūrius į įvykius istorijos šaltiniuose ir juos paaiškinti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Paaiškinti, kodėl atsiranda skirtingų praeities interpretavimų.
<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai kelti istorijos tyrimo uždavinius ir kryptingai siekti juos realizuoti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Paaiškinti, kaip reikėtų planuoti istorijos šaltinių tyrimo veiklą, kokiais tyrimo būdais naudotis, kaip vertinti savybes, padedančias tirti istorijos klausimus.
4. Istorinio supratimo raiška	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<ul style="list-style-type: none"> • Siekti įvairiais aspektais ir būdais perteikti informaciją apie praeitį. • Įsiklausyti į kitokią nuomonę apie nagrinėjamus įvykius ir kritiškai ją vertinti. 	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
<ul style="list-style-type: none"> • Tinkamai vartoti svarbiausias sąvokas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdinti svarbiausias nagrinėjamų istorijos laikotarpių sąvokas.
<ul style="list-style-type: none"> • Tinkamai parinkti istorinę informaciją istorijos įvykiams, reiškiniams ir procesams paaiškinti ir savo nuomonę pagrįsti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Remiantis istorijos šaltiniais apibūdinti praeities įvykius, reiškinius ir procesus.
<ul style="list-style-type: none"> • Perteikti informaciją (raštu, žodžiu, naudojantis informacinėmis technologijomis) apie istorijos įvykius ir reiškinius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Suprasti, kad istorijos informacija gali būti perduodama įvairiais būdais ir įvairiomis priemonėmis.

5.5.2. Turinio apimtis

1. Visuomenės politinis gyvenimas:

Antrojo pasaulinio karo sukelti pokyčiai pasaulyje.

Vakarų pasaulis: esminiai raidos bruožai po Antrojo pasaulinio karo.

Totalitarizmo palaikymas Sovietų Sąjungoje po Antrojo pasaulio karo.

Socializmo lageris tarp priespaudos ir laisvės po Antrojo pasaulinio karo.

Lietuvos politinė padėtis po Antrojo pasaulinio karo.

Šaltasis karas: esmė, priežastys, poveikis tarptautiniams santykiams.

Trečiojo pasaulio samprata.

SSRS subyrėjimas ir šaltojo karo pabaiga.

Pasaulio kaitos tendencijos po šaltojo karo.

Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas. Lietuvos būklė tūkstantmečių sandūroje

2. *Visuomenė ir ūkis:*

Ekonominė Lietuvos ir pasaulio raida nuo 1945 metų iki šių dienų.

Rinkos ekonomikos raida po Antrojo pasaulinio karo.

Socialistinės (planinės) ekonomikos charakteristika.

Lietuvos ūkis socializmo sąlygomis.

Globalizacijos poveikis valstybių ekonominei raidai.

Lietuvos ūkis tarp planinės ir rinkos ekonomikos.

3. *Kultūrinis gyvenimas:*

Kultūrinis gyvenimas demokratijos ir diktatūros sąlygomis.

Pagrindiniai kultūros procesai sovietų okupuotoje Lietuvoje.

Švietimo sistemos kaita Lietuvoje po Antrojo pasaulinio karo.

Svarbiausi mokslo laimėjimai.

6. Vertinimas

Mokinių pasiekimai vertinami pagal pateiktus žinių, supratimo ir gebėjimų lygių požymius. Jie turėtų padėti įvertinti kiekvieno mokinio žinias ir gebėjimus. Patenkinamas lygis, įvertinant pažymiu, atitinka 4–5 balus, pagrindinis – 6–8 balus, aukštesnysis – 9–10 balų.

6.1. Mokinių žinių, supratimo ir gebėjimų lygių požymiai (9–10 klasės)

Lygiai Pasiiekimų sritys	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
1. Žinios ir supratimas	Pagal savo žinias apibūdina tik kai kuriuos nagrinėtus Lietuvos ir Europos praeities įvykius, reiškinius ir procesus. Apibūdina tik kai kurias svarbiausias nagrinėtas istorijos sąvokas.	Turi įgiję daugumą žinių apie nagrinėtus Lietuvos ir Europos praeities įvykius, reiškinius ir procesus. Pagal savo žinias apibūdina nagrinėtus Lietuvos ir Europos praeities įvykius, reiškinius ir procesus, daugumą svarbiausių istorijos sąvokų, kurių mokėsi.	Remdamiesi įgytomis žiniomis tiksliai ir nuosekliai apibūdina nagrinėtus Lietuvos ir Europos praeities įvykius, reiškinius ir procesus. Apibūdina visas svarbiausias istorijos sąvokas, kurių mokėsi, jas vartoja apibūdindami istorijos įvykius, reiškinius ir procesus.
2. Problemų sprendimas	Aiškina Lietuvos ir Europos praeities įvykius, reiškinius ir procesus. Išskiria keletą pačių svarbiausių istorinės visuomenės kaitos bruožų ir kai kuriais atvejais pateikia jų vertinimus. Remdamiesi savo žiniomis paaiškina svarbiausias problemas ir jų sprendimo būdus tam tikrais Lietuvos ir pasaulio istorijos laikotarpiais.	Nagrinėja ir vertina Lietuvos ir Europos praeities įvykius ir reiškinius. Vadovaudamiesi pateiktais kriterijais aiškina istorinės visuomenės kaitos bruožus, jos sąsajas su konkrečiais istorijos laikotarpiais. Remdamiesi įgytomis žiniomis paaiškina svarbiausias problemas ir jų sprendimo būdus tam tikrais Lietuvos ir pasaulio istorijos laikotarpiais, sieja juos su dabartimi.	Savarankiškai nagrinėja Lietuvos ir Europos praeities įvykius ir reiškinius. Išskiria ir pagal savo sugalvotus kriterijus vertina istorines visuomenės kaitos priežastis. Pateikia nagrinėjamų istorijos laikotarpių savitumo pavyzdžių. Remdamiesi įgytomis žiniomis paaiškina svarbiausias problemas ir jų sprendimo būdus tam tikrais Lietuvos ir pasaulio istorijos laikotarpiais, pagrindžia jų pamokų aktualumą dabarčiai.
3. Praktiniai ir veiklos gebėjimai	Lygina pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpius, bet daro klaidų. Netiksliai nustato Lietuvos vietą Europos istorijoje įvairiais istorijos laikotarpiais. Žemėlapyje nustatydami įvykius ir reiškinius daro klaidų ir nenuosekliai	Pagal pateiktus kriterijus lygina svarbiausius pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpius. Nustato Lietuvos geopolitinę padėtį Europos istorijoje įvairiais istorijos laikotarpiais. Žemėlapyje nustato ir parodo įvykius,	Pagal tinkamai parengtus kriterijus palygina svarbiausius pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpius. Atskleidžia įvairius Lietuvos ir Europos istorinės raidos ryšius. Žemėlapyje nustato ir parodo įvykius ir reiškinius, aiškina jų eigą, aptaria

Lygiai Pasiekimų sritys	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
	aiškina jų eigą. Ne visada kritiškai vertina istorijos šaltinius ir daro apibendrinimus. Ne visada nustato pasaulio ir Lietuvos įvykių ir reiškinių priežastis ir pasekmes to meto visuomenei ir tolimesnei istorinei kaitai.	reiškinius, aiškina jų eigą. Kritiškai vertina istorijos šaltinius, apibendrina ir daro išvadas. Nustato pasaulio ir Lietuvos įvykių ir reiškinių priežastis bei pasekmes to meto visuomenei ir tolimesnei istorinei kaitai.	veiksnius, lėmusius vienokius ar kitokius rezultatus. Kritiškai vertina istorijos šaltinius, savarankiškai apibendrina ir daro išvadas. Nustato pasaulio ir Lietuvos įvykių ir reiškinių priežastis, įvertina jų poveikį to meto visuomenei ir tolesnei istorinei kaitai.
4. Komunikavimas	Išreiškia savo istorijos supratimą, kartais klaidingai vartoja svarbiausias nagrinėtas istorijos sąvokas.	Išreiškia savo istorijos supratimą, dažniausiai tinkamai vartoja svarbiausias nagrinėtas istorijos sąvokas, remiasi teorinėmis žiniomis.	Išreiškia savo istorijos supratimą, tinkamai vartoja visas svarbiausias istorijos sąvokas, kurių mokėsi, remiasi įvairiomis istorijos teorijomis.
5. Mokėjimas mokytis	Savarankiškai pasirenka mokymosi būdus atsižvelgdami į mokymosi tikslą ir užduoties pobūdį. Planuoja ir vertina savo mokymąsi.	Mokytojo padedami kelia mokymosi uždavinius, pasirenka mokymosi būdus atsižvelgdami į mokymosi tikslą, užduoties pobūdį. Planuoja ir vertina savo mokymąsi. Nurodytu būdu bando stebėti savo mokymąsi ir apmąstyti mokymosi veiklą.	Savarankiškai kelia mokymosi uždavinius, pasirenka mokymosi būdus atsižvelgdami į mokymosi tikslą ir užduoties pobūdį. Nurodytu būdu stebi savo mokymąsi ir apmąsto mokymosi veiklą.